Vizualna interpretacija "Gavrana" E. A. Poea

Vrhovski, David

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:576703

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

University North Digital Repository

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 103/MED/2020

Vizualna interpretacija „Gavrana“ E. A. Poea

David Vrhovski, 0336013623

Koprivnica, srpanj 2020. godine

Sveučilište
Sjever

Odjel za Medijski dizajn

Završni rad br. 103/MED/2020

Vizualna interpretacija „Gavrana“ E. A. Poea

Student

David Vrhovski, 0336013623

Mentor

Antun Franović, doc. art.

Koprivnica, srpanj 2020. godine

Sveučilište Sjever
Sveučilišni centar Koprivnica
Trg dr. Žarka Dolinara 1, HR–48000 Koprivnica

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za umjetničke studije

STUDIJ preddiplomski sveučilišni studij Medijski dizajn

PRISTUPNIK David Vrhovski | MATIČNI BROJ 1435/336

DATUM 12.06.2020. | KOLEGIJ Ilustracija

NASLOV RADA Vizualna interpretacija "Gavrana" E. A. Poea

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Visual Interpretation of "The Raven" by E. A. Poea

MENTOR doc. art. Antun Franović | ZVANJE Docent

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc. art. Iva Matija Bitanga, predsjednica povjerenstva
2. doc. art. Antun Franović, mentor
3. izv. prof. dr.sc. Dean Valdec, član povjerenstava
4. izv. prof. dr.sc. Petar Miljković, zamjenski član
5.

Zadatak završnog rada

BROJ 103/MED/ 2020

OPIS

Eksperiment prenošenja tona, atmosfere i radnje poeme E.A. Poea spojem ilustracije i teksta, postižući jedinstven način povezivanja promatrača s pričom.
Zadatak je prezentirati potpunu ilustriranu interpretaciju teksta putem forme ilustrirane knjige.
U teoretskom dijelu završnog rada opisuje se sam tijek praktičnog rada, kao i općenite činjenice iz povijesti ilustracije bitne za cjelokupno sagledavanje rada.

U radu je potrebno:
- artikulirati cilj rada i metode na završnom radu
- ustanoviti mjesto i ulogu ilustracije u interpretaciji odabranog djela
- podastrijeti uvid u razvoj i tijek praktičnog rada od ishodnih skica do završnog oblika
- finalizirati praktični rad u digitalnome obliku, otisnuti ga i uvezati
- izvesti zaključak/ zaključke

ZADATAK URUČEN 7/7/2020 | POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE SJEVER

Predgovor

Ilustracija je širok pojam koji podrazumijeva i omogućava pregršt vizualnih smjernica. Za razliku od fotografije, ilustracija se mijenja i ovisi o kognitivnim i emocionalnim kvalitetama umjetnika odnosno ovisi o emocijama koje želi prenijeti gledatelju. Pametnom uporabom kompozicije, kontrasta i hijerarhije elemenata u sceni ilustrator može u trenu prepričati narav i odnos lika sa svojim okruženjem, ostalim likovima i sa samim sobom. Naravno, to ne znači da je tekst beskoristan – ilustracija ga nadopunjuje, ali ne zamjenjuje. Izazov za ilustratora je naći ravnotežu između ta dva područja – gdje u radu ilustracija prestaje, a tekst počinje?

Sažetak

Ilustracija se pojavljuje kroz ljudsku povijest od prahistorije. Oduvijek se koristila za opširniji prikaz ideja, emocija i scena te je preuzela ulogu prikaza zbilje u povijesnim zapisima i publikacijama sve do nastanka fotografije. Nakon popularizacije formata, ilustracija preuzima stilističku ulogu gdje njezina uporaba govori o namjeri autora, koje je emocije htio prenijeti. Ilustracija pruža različit način emocionalne povezanosti promatrača i rada u usporedbi s tekstom te također pomaže u temeljitijem i bržem definiranju izgleda scene. Stoga, postavlja se pitanje – kako bi E. A. Poeov „Gavran“ mogao izgledati u ilustrativnom obliku?

Poema „Gavran“ je nadnaravnog karaktera i opisuje ljubav i smrt, otuđenje, deluzije i gorku istinu. Poe je pjesmu ispričao iz perspektive nedefiniranog protagonista koji se gubi u mislima – poema takvog karaktera, koja naglašava emocije, omogućava pregršt ilustrativnih interpretacija koje su kroz povijest brojne. U zadnjem dijelu rada se nalazi vizualna interpretacija poeme te obrazloženje postupka nastanka ilustracije od skice do završnog rada.

Ključne riječi: ilustracija, publikacija, interpretacija, deluzije, otuđenje

Summary

Illustration appeares throughout all of human history. It has always been used as an extension of storytelling, showcasing emotions and scenes. It also has historical significance as a record of real life – starting with cavemen, and ending with the introduction of fotography. After it was popularized, illustration takes on a new role as a stylistic choice, where its' usage speaks of the author's intent – which emotions they wanted to amplify. Illustration also offers a different way of emotional connection between the viewer and the work, as well as helping describe a scene quicker. Therefore, a question is asked – what would E. A. Poe's „The Raven“ look like in an illustrative form?

„The Raven“ is a poem of a supernatural tone, and describes love & death, isolation, delusions and the bitter truth. Poe wrote the story from the perspective of an undefined protagonist whose mind is lost in his own thoughts. A poem of this caliber – with an emphasis on emotion – offers a plethora of visual interpretations, which are historically numerous. In the last section of this work there is a visual interpretation of the poem, as well as an explanation of the construction process, starting with the sketch and ending with the finished illustration.

Keywords: illustration, publication, interpretation, delusion, alienation

Sadržaj

1. Uvod ... 10
2. Format i forma rada ... 12
   2.1. Definicija rada ... 12
   2.2. Rana povijest ... 14
   2.3. Početak tiska ... 15
   2.4. Ilustracija danas ... 18
3. „Gavran“ i Poe ... 19
   3.1. Edgar Allan Poe ... 19
   3.2. „Gavran“ („The Raven“) ... 20
4. Analiza studentskog rada ... 21
   4.1. Ilustracija 1 ... 22
   4.2. Ilustracija 2 ... 23
   4.3. Ilustracija 3 ... 24
   4.4. Ilustracija 4 ... 25
   4.5. Ilustracija 5 ... 26
   4.6. Ilustracija 6 ... 27
   4.7. Ilustracija 7 ... 28
   4.8. Ilustracija 8 ... 29
   4.9. Ilustracija 9 ... 30
   4.10. Ilustracija 10 ... 31
   4.11. Ilustracija 11 ... 32
   4.12. Ilustracija 12 ... 33
   4.13. Ilustracija 13 ... 34
   4.14. Ilustracija 14 ... 35
   4.15. Ilustracija 15 ... 36
5. Zaključak ... 37
6. Literatura ... 39

1. Uvod

Ilustrativna interpretacija tekstualnog rada je forma koja se počela razvijati u zadnjih nekoliko desetljeća, počevši od izuma industrijskog tiskarskog stroja. Knjige s ilustracijama su postojale od početka tiska, no radovi koji su većinski predstavljeni putem ilustracije su naknadno razvijeni. Većina takvih radova je napravljena u obliku slikovnica ali i ostalih oblika poput ilustrativnih knjiga i stripova. Razlika između forme je fizička prisutnost ilustracije i njen odnos s tekstom te način na koji ona utječe na tekst.

Ovisno o predlošku, ilustracija može zauzimati više ili manje semiotičkog prostora – no uvijek mora pojačati atmosferu djela i oplemenjivati tekst. Korištenje vizuala je odluka koja gledatelju omogućava da se na jedinstven način poveže s predloškom, a autoru da svoje emocije prenese direktnije. Ovisno o tome, rad može poprimiti sasvim drukčiju formu. Izgled, kompozicija pa čak i format se mogu mijenjati ovisno o tome kako se autor želi izraziti.

E. A. Poe je poznat po svojem tmurnom stilu pisanja priča i poema. Svojevrsni osnivač detektivskog žanra i jedan od najpoznatijih pisaca fikcije 19. stoljeća, Poe je popularizirao žanr „crnog romantizma“ u kojem je vidljivo uživao. Crni romantizam se bavi tugom, gubitkom ljubavi i patnjom za prošlim vremenima te konstatira kako su prizori demona i duhova u stvari odrazi ljudske duše – sve aspekti koji se provlače kroz cijeli Poeov kanon. Edgar Allan Poe je često pisao o ljudskoj propasti - kako pojedinca, tako i društvenog sustava. Smatrao je da je žudnja za prošlim vremenima jedna od najuzvišenijih tema u umjetnosti.

„Gavran“ je najpopularniji od svih radova E. A. Poea. Poema je objavljena 1845. i koristi nadnaravne narativne elemente inspirirane mitologijom, religijskim pisanjima, klasičnim radovima svjetske literature i ondašnjim popularnim poemama. Poe je opisao svoj proces pisanja „Gavrana“ u eseju „Filozofija kompozicije“, gdje je obrazložio da svoje pjesme piše tako da postigne jednu čitavu cjelinu koristeći sve elemente pjesme – nakon uvida u koju emociju želi prenijeti putem djela, mijenja i utječe na djelo i njegov slijed. Ton i okruženje, sukob i likovi po njemu su sekundarni elementi. To objašnjava zašto se neki prividno bitni elementi u „Gavranu“ niti ne pojavljuju. Narator pjesme nije uopće predstavljen kao lik, već postoji samo kao element koji pripomaže u dočaravanju željenog ugođaja djela.

Poeovo obrazloženje pisanja poema je ključno u izradi interpretacije „Gavrana“ predstavljene u ovom radu – korištenje svih elemenata za uspostavljanje djelovanja scene je relevantno za oblik i ulogu ilustracije i glavni koncept pri izradi ilustracija koje se pojavljuju u

kasnijim dijelovima rada. Svi ostali elementi koji pripomažu uspostavljanju emocionalnog stanja u sceni pojavljuju se ili miču sa scene na scenu, dok je jedini ključni element narator koji je konzistentno prisutan.

2. Format i forma rada

2.1. Definicija rada

Ilustracija predstavlja vizualnu ekstrapolaciju na tekst koji je uz nju priložen. U povijesti je bila najčešće primijenjena u tiskanim publikacijama poput knjiga, novina i časopisa, no njeno područje primjene se proširilo na medije poput televizije, filma, video igara i interneta. Ilustracija u širem smislu obuhvaća mnogobrojna područja vizualizacije, dok u užem smislu – koji se tiče ovog rada – podrazumijeva standardne grafičke oblike koji su masovno primjenjivani u post-industrijskom dobu, te sve ilustrativne oblike grafičke tehnike koje su se pojavljivale kroz medijsku povijest. Svaka tehnika sa sobom nosi vlastite prednosti i stilizacijske karakteristike koje pomažu autoru u prijenosu ideja, emocija i ozračja.

Ilustracija i tekst su u stvari intrinzično povezane kategorije – tekst, tj. pisani jezik, je verbalni predložak na koji se ilustracija referira u sklopu s društvenim dogovorima. No što ako želimo pričati o specifičnoj ideji? Tekst nam daje mogućnost opisivanja do u najsitnije detalje, no problem nastane kada pisana riječ izgubi slijed misli. Opisivanje scene do u detalje može trajati nepojmljivo dugo i na kraju čitatelja više zbuniti nego mu pomoći. Ako se želi konkretno definirati scena bez umaranja publike, ilustracija može biti od velikog i presudnog značenja.

Ilustracija kao komunikacijska, medijska i umjetnička kategorija omogućava kompletno drugačiji pristup mediju i umjetnosti. Tekst kao verbalni zapis jezika je često preindirektan format komunikacije – on daje verbalnu predodžbu neke ideje tj. poziva se na univerzalno prihvaćene definicije, a čitateljeva interpretacija stvara vlastitu varijantu te definicije u svojem umu. Ilustracija, je međutim, direktan prikaz ideja, što omogućava autoru da misli i emocije naglašene u sceni dočara u što manjoj količini vremena. Pošto se svrha čitatelja prebacuje s interpretacije teksta na interpretaciju scene, fokus autora se također prebacuje. Opisivanje sadržaja scene i emocije subjekata unutar nje više nije nužno – veća važnost se pridaje dočaravanju ugođaja putem ilustracijskih tehnika. Svaki umjetnik ima vlastitu viziju i preferenciju tih tehnika, što osigurava da svaki uradak ima nešto jedinstveno za ponuditi. Neke od karakteristika ilustracije pripomažu u prepričavanju priče. Kadriranje (tj. položaj i odnos objekata u sceni, fokus scene), kontrast, grupiranje, simetrija, nizanje i ponavljanje… sve to utječe na kretanje ljudskog oka unutar scene, i putem toga na slijed priče. Detalj u sceni koji je

najglasniji je onaj koji će ljudsko oko prvo primijetiti, stoga graditi scenu oko prisutnosti (ili odsutnosti) takvog detalja je krucijalno.

Slika 2.1 Isječak iz knjige "Kako Crtati Stripove" Scotta McAdamsa

Ilustracija također pomaže naglasiti i predstaviti vizualne podražaje koji su društveno prepoznatljivi, no individualno ugođene. Stilizacija u ilustraciji pomaže u izrazu i komunikaciji ideja, te omogućava istovremenu prisutnost autora u ilustraciji, predlošku te formi djela. Naravno, to ne znači da autor mora olakšati proces interpretacije – apstrakcija i apsurd se također mogu koristiti u spomenutom smislu ilustracije. Otuđenje subjekta od norme u stilu i načinu komunikacije utječe na poruku djela te putem toga i na gledateljevu interpretaciju.

Slika 2.2 "Golconda", Rene Magritte

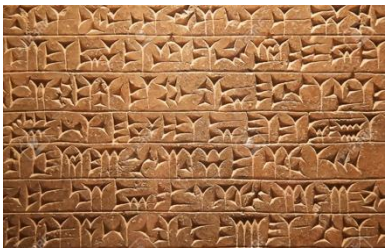
Jedan od nedostataka ilustracije i vizualnih umjetnosti je to da ona ovisi o gledateljevim subjektno uvjetovanim preferencijama. Svatko ima vlastite sklonosti prema vizualnosti – jednostavnost, apstrakcija, detaljnost, široki spektar boja, kontrast… Ne postoji univerzalno cijenjeni vizualni stil, stoga je nemoguće stvoriti rad koji će svaki gledatelj jednako doživjeti.

2.2. Rana povijest

Ilustracija se oduvijek pojavljivala u svjetskoj povijesti. Jedna od najstarijih oblika kulturne baštine je upravo ilustracija – prapovijesne slike na zidovima spilja su ondašnjim nomadima služile kao zapis njihove sadašnjosti, kreativnog izražaja te spiritualnog povezivanja s plijenom putem rituala lova. Ilustracije su se najčešće bavile životinjama u njihovoj okolini no neke ilustracije su se zanimale samim plemenima i njihovom povijesti.

Slika 2.3 Spiljska ilustracija

Slika 2.4 Mezopotamski zapis

Slika 2.5 Egipatski hijeroglifi

Prapovijesne ilustracije su prikazivale pojedinačne momente ili scene – korištenje niza ilustracija za pripovijedanje je tehnika koja se počela pojavljivati oko 3000 godine pr. n. e., iako je teško utvrditi otkud je krenula. Neki od najstarijih očuvanih dokumenata su ploče iz Mezopotamije koje su vlastitim sustavom piktograma opisivale kulturu njihovog društva. Takvim načinom zapisivanja, simbolima koji su imali dogovoreno značenje, su u stvari napravili prvo pismo – njihova tehnika se naknadno proširila euromediteranskim civilizacijama. Paralelno u drugim kulturama se razvio sustav zapisivanja koji je ilustrativniji – točnije, u komunikacijskom smislu prikazuje simbol u odnosu na vizualizaciju tipografskog simbola/znaka.

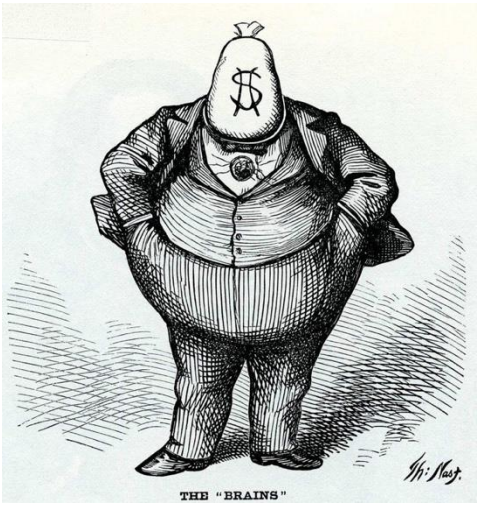
2.3. Početak tiska

S razvojem funkcionalne grafike/tiska, ilustracija se redovno pojavljuje u svijetu verbalne komunikacije u zadnjih nekoliko stoljeća; njezin je razvoj dodatno pojačan industrijskom revolucijom. Izumom tehnologija koje su olakšale tiskanje je povećana potražnja za tiskanim medijima, što se pokazalo idealnim za ilustratore – ilustracije u publikacijama su pomagale u prodaji tiskovina, stoga su se sve češće umetale unutar stranica. Književne ilustracije su u početku bile korištene za enciklopedije i slične znanstvene publikacije te novine. Njihova uloga je bila zabilježiti događaje, nova otkrića, anatomiju i ostale akademski i povijesno bitne materijale.

Slika 2.6 Anatomska ilustracija

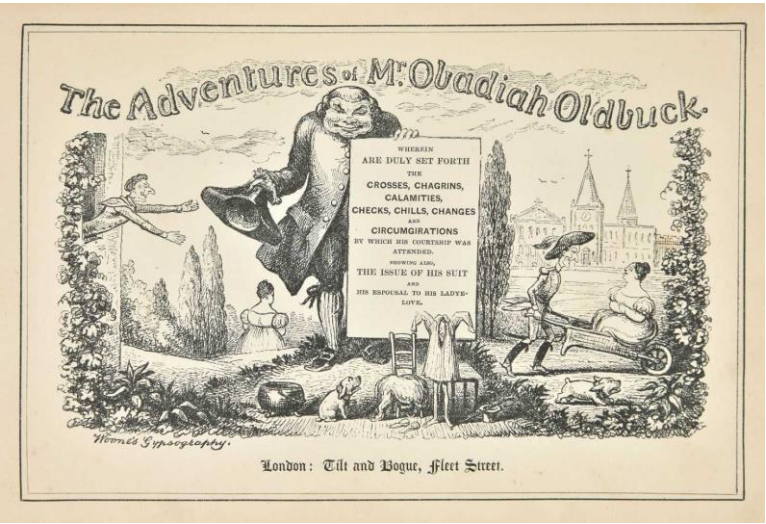
Novinske ilustracije su dovele do nastanka političkih karikatura, te su uvele političke stripove kao metodu komentiranja aktualnih događaja. Taj aspekt ilustracije kao podrugljive kritike odnosno komedije karakteristika je koja se već onda počela vezati uz stripove i ilustracije. Neki od tih političkih stripova su također imali direktne utjecaje na izbore, što govori o komunikacijskoj i sociopolitičkoj važnosti ilustracije.

Slika 2.7 "The Brains", politički strip Thomasa Nasta

Veliki pomak u tiskovnoj industriji je započeo u 20. stoljeću, kada je tiskana ilustracija u boji postala široko dostupna. To je omogućilo i obuhvatilo širi izraz putem ilustracije u medijima. Neke od knjiga tiskanih u Americi 1900-ih su od milja bile zvane „Luxury books“, nazvane po grandioznim ilustracijama na stranicama i naslovnicama knjiga.

Strip se nastavljao razvijati kroz slijedećih nekoliko godina. Uvođenje boje u tisak je otvorilo prostor za eksperiment sadržaja, formata i raspona na području medijski relevantnih publikacija – određeni stripovi su znali zauzimati i više stranica novinske publikacije. Stripovi su se razvili u samostalne publikacije čime je započela industrija stripova. Najraniji tiskani stripovi su nastali još u 19. stoljeću, no njihova medijska prisutnost na sceni je bila kratkotrajna.

Slika 2.8 "The Adventures od Mr. Obadiah Olbuck", jedan od najstarijih stripova

Ilustrativne knjige su se nastavile tiskati, no interakcija između teksta i ilustracije se nije značajnije razvila do početka 20. stoljeća, kad su se slikovnice razvile kao središnja točka između stripa i knjige. Razlika između ilustriranih knjiga i slikovnica leži u ulozi ilustracija u odnosu na tekst – slikovnica podrazumijeva jednakost teksta i ilustracije, dok se u ilustriranoj knjizi ilustracija smatra uvjetovanom, podređenom i popratnom u komunikacijskom paketu s tekstom. Jedna od najranijih i najpopularnijih slikovnica je bio niz ilustriranih priča koje je napisala i ilustrirala Beatrix Potter – one su popularizirale taj format te su potaknuli na brojnije tiskanje slikovnica.

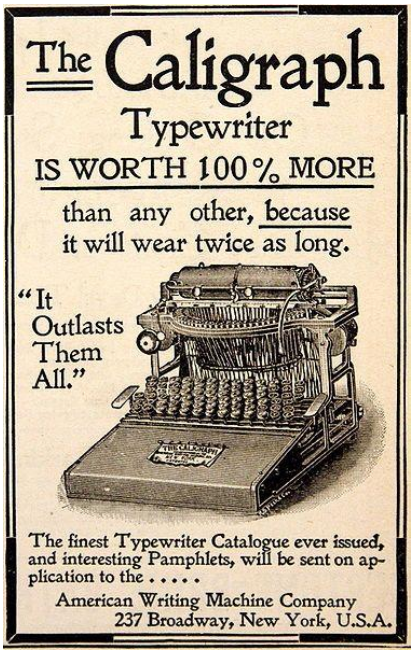

Slika 2.9 "The Tale of Peter Rabbit", Beatrix Potter

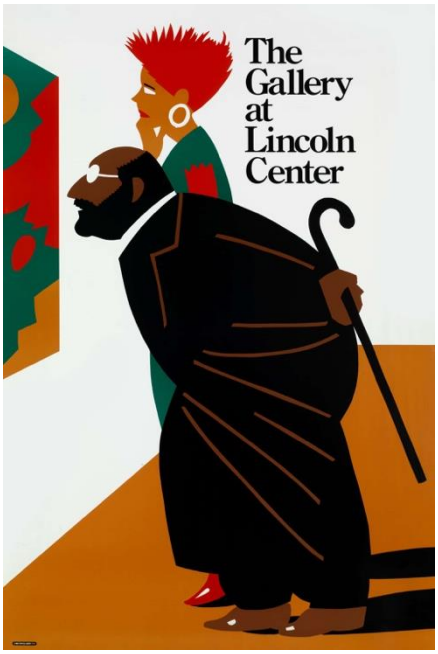
Od onda do danas, slikovnice su uglavnom percipirane kao publikacije za djecu, no imale su presudnu ulogu u formiranju novih popularnih ilustratora i njihovih priča. Također valja spomenuti da je mnogo ilustratora eksperimentiralo s formom, pokušavajući je odmaknuti od predodžbe da je isključivo namijenjen za djecu – npr. Edward Gorey, koji je svoje slikovnice punio crnim humorom.

2.4. Ilustracija danas

Naravno, bitno je naglasiti i ilustraciju u reklami – od nastanka plakata u 19. st., ilustracija je služila za povezivanje scena s gledateljima i dočaravanja ugođaja u kojima se oni mogu zamisliti. Osobe u ilustracijama su bile glamurozne, idealne i primjer života kojeg promatrač želi doseći. Ilustracija u standardnim grafičkim formama tiska je bila primarni element oglasa do kraja 19. st., kada u svijet tiska ulazi fotografija. Popularizacijom i pojednostavljenjem tehnika fotografiranja, korištenje ilustracija za bilježenje svakodnevice je polako izmijenjeno. Pošto je fotografija bila vjerniji prikaz iluzije stvarnosti, ilustracija je ubrzano uvjetovala nove razine povezivanja s promatračem – njezina korist je prešla s fizičkog na emocionalno povezivanje s gledateljem.

Slika 2.10 Oglasna ilustracija

Slika 2.11 Poster ilustracija

Umjetničko polje ilustracije je prošlo kroz mnogo stilskih i tehničkih faza i oblika koji su sa sobom donijeli nove koncepte i ideje u društveni kolektiv. Ilustracija se danas uglavnom izrađuje digitalno, poduprijeto nastankom i razvojem računalnih programa koji omogućavaju bržu i jednostavniju kontrolu nad sadržajem i formatom. Razvoj socijalnih mreža je također pripomogao u razvoju ne samo sadržaja, nego i nalaska novih formi, tehnika i stilskih smjerova ilustracije i njezine uloge u komunikaciji, paralelno s komunikacijskom ulogom u sociopolitičkom smislu.

3. „Gavran“ i Poe

3.1. Edgar Allan Poe

Edgar Poe je rođen 19. 1. 1809. u Massachusetsu. Njegovi roditelji, David i Elizabeth Poe su bili glumci i njihova ljubav za dramskom umjetnošću je utjecala na Edgarova djela. David Poe je napustio obitelj ubrzo nakon Edgarovog rođenja, a Elizabeth umire godinu dana kasnije od tuberkuloze. Edgara posvaja obitelj Johna Allana, koji su ga preimenovali u „Edgar Allan Poe“. Teško je opisati kakva je osoba Edgar Allan Poe bio u životu. Većina tekstova koji ga posthumno spominju opisuju ga kao paranoika, alkoholičara i ovisnika o raznim drogama. Međutim, ti tekstovi su većinom napisani od strane kritičara i ostalih ondašnjih pisaca koji su htjeli Poea obeščastiti. Poeovi kolege su ga opisivali kao urednog i pristojnog čovjeka, iako je imao izuzetno kritično oko kad se ticalo pisanja i analize djela. Volio je gotičku dramu i mrzio transendentalizam. Često je pisao o smrti, prolazu vremena i žudnjom za izgubljenom ljubavi – tema za koju i sâm priznaje da mu je bila vrlo mila:

“The death of a beautiful woman is, unquestionably, the most poetical topic in the world.”

— Edgar Allan Poe

Poe je svoju karijeru u pisanju započeo oko 1827., nakon što je napustio fakultet. Pisanje je koristio kao medij umjetničkog izražavanja, dok je zarađivao od ostalih poslova. Iste godine se upisao u Američku vojsku gdje je proveo dvije godine. Nakon što su ga izbacili zbog neizvršavanja obaveza, mijenjao je više poslova. 1829. objavljuje svoju drugu knjigu. 1831. se useljava u kuću svoje ujne, gdje je upoznao svoju buduću suprugu (i njegovu vlastitu rođakinju) Virginiu Clemm. Nakon smrti Edgarovog brata Henrya, Poe se potpuno posvećuje pisanju. Poe je jedan od najranijih američkih pisaca koji su uspješno živjeli isključivo od pisanja, no to ne znači da su ga plaćali pošteno. Poe je dobio posao u novinama „Southern Literary Messenger“ gdje je objavljivao poeme i kratke priče te je dobio priliku pisati kritike i recenzije, što je pomoglo njegovom imidžu – postao je prepoznatljiv kao pisac i grubi kritičar. Neki od njegovih najpopularnijih dijela bili su objavljeni u tim novinama, poput „The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket“. Također je planirao osnovati svoje vlastite novine, no nikada nisu objavljene. „Gavran“ je objavljen 1845. u „Evening Mirroru“ i postala jedna od najčitanijih

poema tog doba, iako je od nje Poe zaradio samo devet dolara. Nakon smrti Poeove žene Virginie 1847. Poe je postao alkoholičar i počeo se ponašati nestabilno. Umro je 1849. iako uzrok njegove smrti nikada nije uspostavljen.

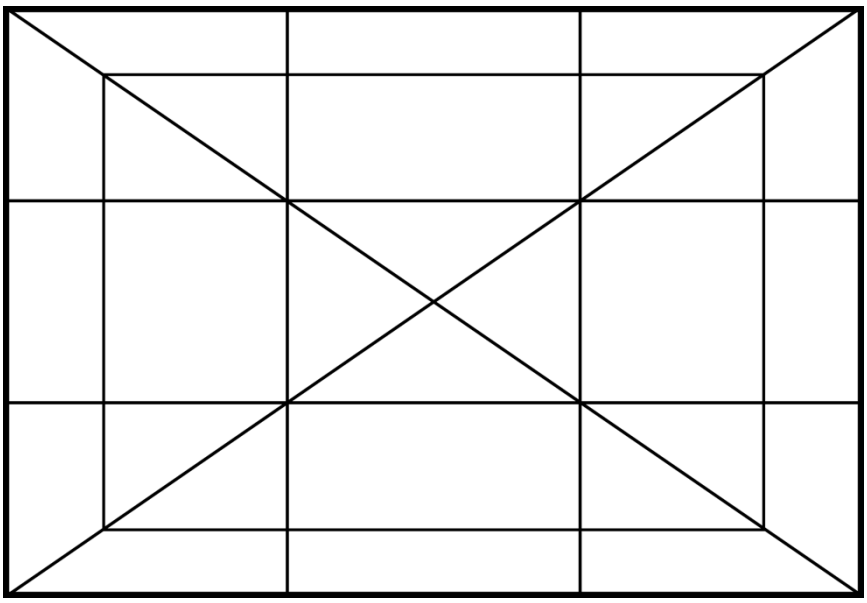
3.2. „Gavran“ („The Raven“)

„Gavran“ je najpoznatiji od svih Poeovih dijela. Poema je nadrealistično intoniran te pripovijeda o izgubljenoj ljubavi, neizbježnosti smrti i gubljenju nade. „Gavran“ je stilski uvjetovan romantizmom, formatom u kojem je Poe uživao. Pjesma opisuje jednu noć neimenovanog pripovjedača koji je mučno izgubljen u vlastitim mislima. Osjeća se izoliranim, nesigurnim u sebe i svoje okruženje; hvata ga paranoja. Gavran u njegov život ulijeće kao prikaz stvarnosti, nešto što mu život može prizemljiti. Pripovjedač ga pokušava ignorirati, no zbog upornosti gavrana, poražen priznaje da je gavran u pravu kada kaže „nikad više“.

Poe je opisao svoju tehniku pisanja „Gavrana“ kao „metodičnu“, te je govorio kako je htio da se svi likovi unutar pjesme ponašaju logično i u skladu s okruženjem u kojem se nalaze – na primjer, gavran ulazi kroz prozor da izbjegne turobnost noći. Poe je „Gavrana“ napisao na takav način da je nejasno je li njegov odgovor „nikad više“ namjeran ili samo prirodni odaziv. Inspiraciju za „Gavrana“ je dobio s raznih izvora, od Charlesa Dickensa do Nordijske mitologije. Poeov prvi pokušaj objavljivanja „Gavrana“ je bio neuspješan – „Graham's Magazine“, kojem je pjesma prvi put ponuđena, pjesmu je odbio. Vlasnik novina je Poeu dao 15 dolara iz milosrđa. „Gavran“ je prvi put objavljen 1845. u novinama „The American Review“ – Poe je potpisan pod imenom „Quarles“ . Pjesma nije postala popularna dok se nije ponovo objavila nekoliko mjeseci kasnije u drugim novinama, „Evening Mirror“ – ovaj put je Poe potpisan punim imenom. Uspjeh „Gavrana“ je Poea učinio opće popularnim te je pjesma imala globalni utjecaj. „Gavrana“ su tiskali u nekoliko kolekcija poema, a Poe je dobivao mnoge zahtjeve za recitiranjem pjesme na javnim događanjima. Nakon smrti E. A. Poea, mnogo pjesnika je tvrdilo da je „Gavran“ plagijat vlastitih ili tuđih dijela – no Poeov doprinos je ostao neprikosnoven. „Gavran“ je postao jedna od najpoznatijih poema svih vremena.

4. Analiza studentskog rada

„Gavran“ prikazuje tijek misli pripovjedača, to jest njegov prijelaz sa samonametnutog društvenog otuđenja i nevoljnosti priznanja zbilje. Izazov prikaza poeme putem vizuala je bio pronalaženje načina naglašavanja tog prijelaza. Glavna ideja je bila prikazati gavrana u isključivo binarnom crno-bijelom formatu, kao nagovještaj beskompromisnosti stvarnosti. Iz toga je razvijena ideja da se lik i scena prikažu u sivim tonovima te da se kroz priču transformiraju u istu stilizaciju kao i gavran. Ilustracije su rađene računalno, koristeći Adobe Photoshop što je omogućilo jednostavnu i brzu kontrolu nad svakim aspektom scene te je olakšalo naknadne popravke. Osnovni format svake ilustracije jest 68 x 47 cm – odnosno 1928 x 1324 px na računalu. Format je izabran prema standardima dimenzija stranica za slikovnice – stranica takvih dimenzija omogućila je spoj ilustracija i teksta poeme u cjelovitu kompoziciju. Konstrukcija za svaku ilustraciju je identična, dok se kompozicija mijenja ovisno o potrebi zasebnog crteža.

Slika 4.1 Osnovna konstrukcija za ilustracije

Ilustracije počinju u sivim tonovima, stilski inspirirana književnim ilustracijama 19. stoljeća. Gavran je prikazan u crno-bijeloj formi, kao kontrast prema sceni kakvu ju pripovjedač vidi i kao prikaz „stvarnosti“ koju pripovjedač pokušava ublažiti. Kroz poemu, scena oko likova se mijenja ka isključivo crno-bijelom formatu – pripovjedačev pogled na svijet se podsvjesno mijenja. Do kraja priče, scena potpuno poprima gavranov stil, uključujući i pripovjedača. U zadnjoj sceni, njegova forma je potpuno dekonstruirana i pretvorena u bijele linije koje se gube u crnilu scene.

4.1. Ilustracija 1

Slika 4.2 Ilustracija 1

Naslovnica knjige bi trebala govoriti ne samo o tonu i stilu pisanog dijela, nego i sažeto prenijeti vizualni i literarni stil priče. Pošto se vizualni stil mijenja kroz priču, naslovnica je osmišljena tako da prikaže kontrast koji se proteže kroz rad – crna pozadina i tekst su monokromatski, a gavran, iako je on sam u jednoj boji, oko sebe ima sjaj koji se polako pretvara u crnilo. Njegovo oko je u ilustracijskom slijedu monokromatske preobrazbe ustvari mjesec – igra semantičke metamorfoze pri čemu je detalj semantička preobrazba, te se pojavljuje u jednoj od slijedećih ilustracija. Sve u svemu, ilustracija simulira ozračje intrige i nervoze po kojoj je E. A. Poe poznat.

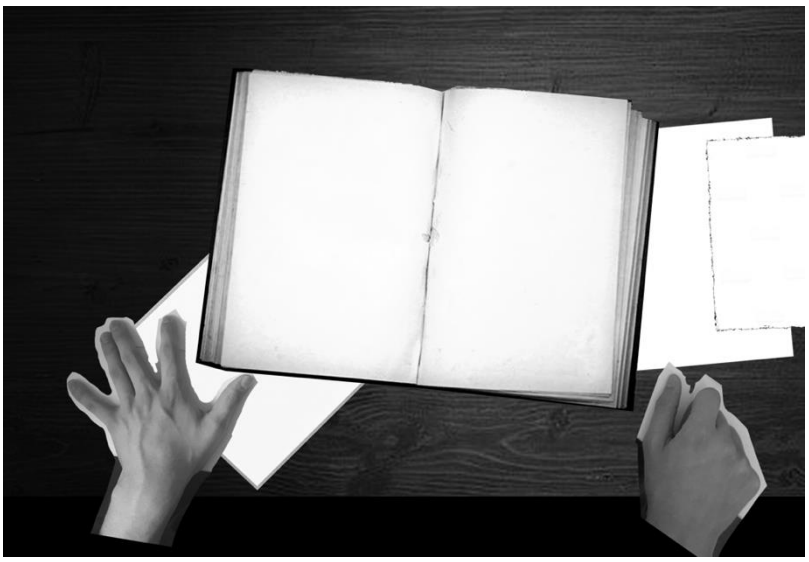
Slika 4.3 Skica za ilustraciju

4.2. Ilustracija 2

Slika 4.4 Ilustracija 2

Jednostavna i neutralna kompozicija koja služi za uvod u priču. Nagnutost knjige i papira nagovještava osjećaj nestabilnosti koji će se pojavljivati u poemi. Sjena u ilustraciji je najjača s lijeve strane i gubi na jačini prema desnoj strani – vizualni prikaz „početka“ priče. Scena je jednostavna i prikazuje na koji način pripovjedač gubi vrijeme u povučenosti.

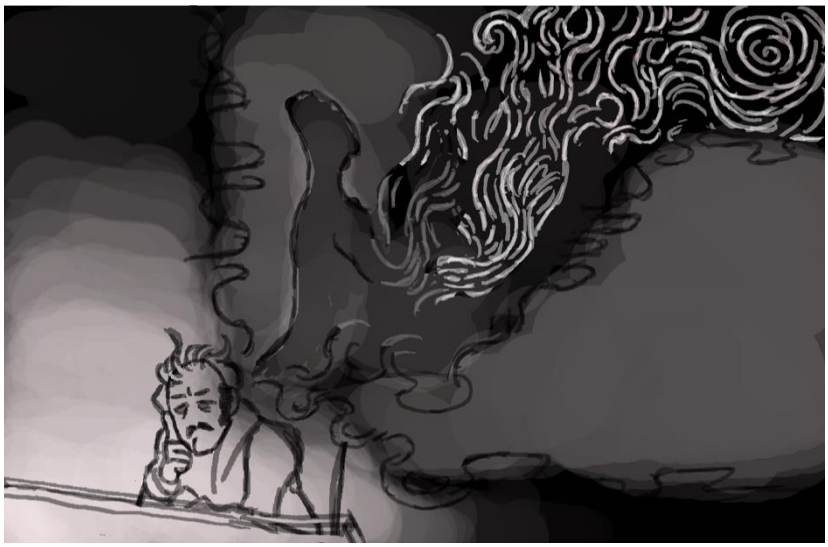
Slika 4.5 Skica (kolaž) za ilustraciju 2

4.3. Ilustracija 3

Slika 4.6 Ilustracija 3

Dijagonalna kompozicija, prijelaz scene sa svjetlosnog izvora u tamu. Scena je postavljena tako da nadnaravni detalji izlaze iz glave pripovjedača i služe za vizualni prikaz prisjećanja davnog prosinca. Prazan prostor koji se nalazi dolje desno služi za postavljanje teksta u scenu bez prijelaza preko ostalih elemenata. Ilustracija je inspirirana radom „Sokratova smrt“ koju je naslikao Jacques–Louis David.

Slika 4.7 Skica za ilustraciju 3

4.4. Ilustracija 4

Slika 4.8 Ilustracija 4

Većina ilustracija osmišljenih za knjižicu su strukturirane tako da se čitaju s lijeva na desno, stoga većina kompozicija imaju početak s lijeve strane. Izvor svijetla u prostoru nalazi se na lijevoj strani, što usmjeruje oko na nju i od tamo prati ostatak scene. U ovoj ilustraciji glavni elementi su postavljeni na dijagonali, s likom u centru. Scena desno od lika prelazi u kompletnu tminu.

Slika 4.9 Skica za ilustraciju 4

4.5. Ilustracija 5

Slika 4.10 - Ilustracija 5

Druga centralno postavljena kompozicija. Ostale ilustracije s fokusom na sredinu kompozicije imaju neki element koji je naglašen – u ovoj ilustraciji, nedostatak centralnih elemenata služi za stvaranje osjećaja nelagode i nesigurnosti pošto u formatu i formi pažnje semantičkog očekivanja dobivamo najmanje značenja. Detalj potpornih greda koje se ponavljaju stvaraju iluziju hodnika koji se produžuje u dubinu. Ova ilustracija služi za potenciranje završnog stiha u kitici za razliku od većine ostalih koje su nadopuna čitavim kiticama.

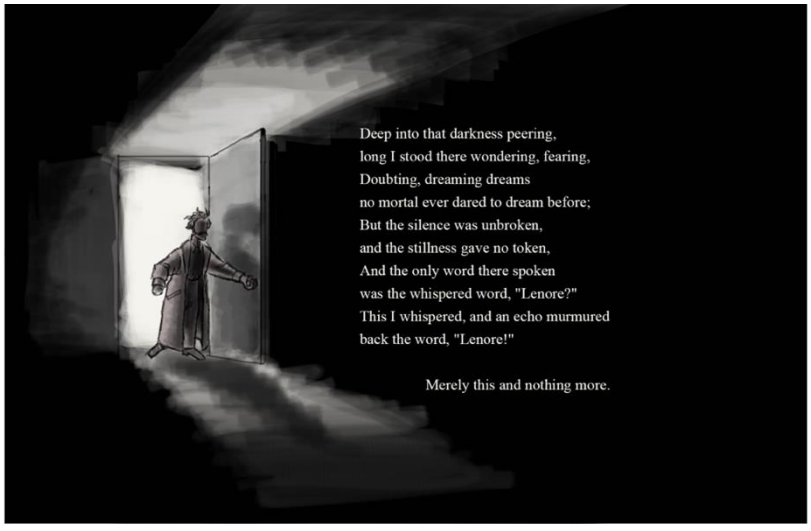
Slika 4.11 Skica za ilustraciju 5

4.6. Ilustracija 6

Slika 4.12 Ilustracija 6

Prikaz gledanja u nedogled. Kitica koja je stavljena uz ilustraciju govori o šaptanju u tamu, stoga sam htio naglasiti izolaciju i usamljenost glavnog lika, koji je jedini „stvarni“ element u velikoj količini ničega. Na ovoj ilustraciji je prvo pojavljivanje korištenja čistih tonova za kontrast zbilje i apsurda – čista crna za ništavilo i bijela za prostoriju koja se nalazi u pozadini.

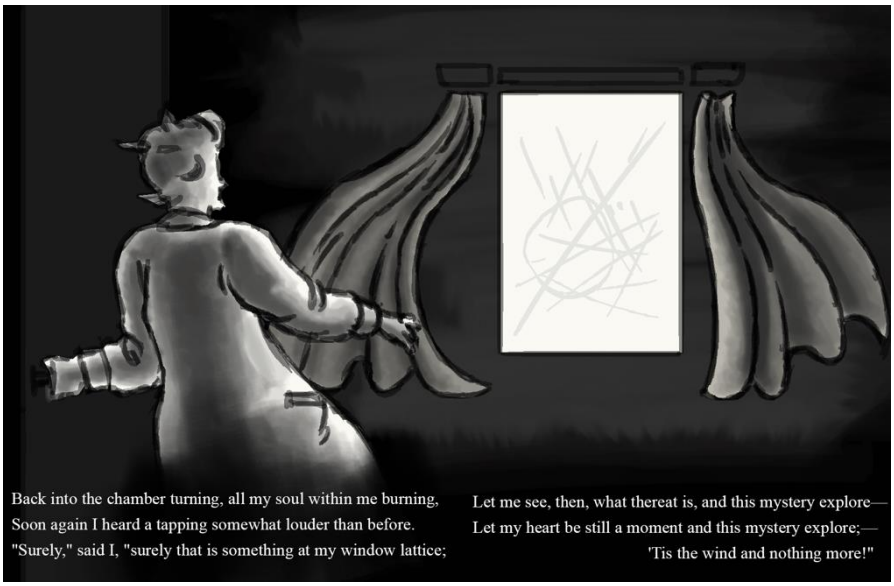
Slika 4.13 Skica za ilustraciju 6

4.7. Ilustracija 7

Slika 4.14 Ilustracija 7

Tmina koja se pojavila u hodniku se proširila unutar prostorije, produljujući osjećaj nelagode koji pripovjedač osjeća prema svojem okruženju. Prozor poprima ulogu izvora svijetla, te služi za prijevaru naratora, koji se prema njemu okreće ne znajući što slijedi.

Slika 4.15 Skica za ilustraciju 7

4.8. Ilustracija 8

Slika 4.16 Ilustracija 8

Prvo pojavljivanje gavrana u priči i stilski zaokret (tj. stilska začudnost) promjena likovnog stila, u kojem je prikaz stvarnosti stiliziran. Gavran, kao novo pojavljeni prikaz kôbi i zbilje unutar djela, dominira svakom scenom u kojoj se pojavljuje – time relativizira mimetičko uporište djela. Pozadina je u sjedovima sivog tona, dok je gavran centralno postavljen i detaljno iscrtan te stiliziran u monokromatskom formatu. U slijedećih nekoliko ilustracija će se ta stilizacija prenijeti i na ostatak scena.

Slika 4.17 Skica za ilustraciju 8

4.9. Ilustracija 9

Slika 4.18 Ilustracija 9

Pripovjedačeva reakcija na gavranovo ulijetanje u njegovo okruženje. Lik je u scenu nezgodno stavljen – ne nalazi se na žarišnim točkama kompozicije, niti je centralno smješten. Poanta takve nebalansirane scene jest stvoriti dojam usamljenosti i izgubljenosti lika. Pripovjedač, iako njegova poza zahtijeva našu pažnju, ne dominira ni scenom u kojoj je on jedini detalj. Kadar je od scene odmaknut dubinski i na nju gleda skoro iz perspektive gavrana.

Slika 4.19 Skica za ilustraciju 9

4.10. Ilustracija 10

Slika 4.20 Ilustracija 10

Gavran zahtijeva pozornost kada govori „Nikad više“, stoga je on centar slike. Pošto je tek ušao u scenu, još nije u potpunosti izdominirao njezinom transformacijom, stoga je kontrast sivih tonova i monokromatičnosti gavrana dodatno naglašen. Sve prateće ilustracije koja stavljaju fokus na gavrana su alternativna varijanta ove ilustracije.

Slika 4.21 Skica za ilustraciju 10

4.11. Ilustracija 11

Slika 4.22 Ilustracija 11

Monokromni format se počinje širiti s gavrana na vrata, dotad prisutna u deskriptivnoj sivo tonskoj skali. Lik je okrenut od gavrana što govori o njegovom poricanju stvarnosti. Pripovjedač je na dnu dok je bista na samom vrhu scene, što nam daje na znanje o dominaciji gavrana nad likom.

Slika 4.23 Skica za ilustraciju 11

4.12. Ilustracija 12

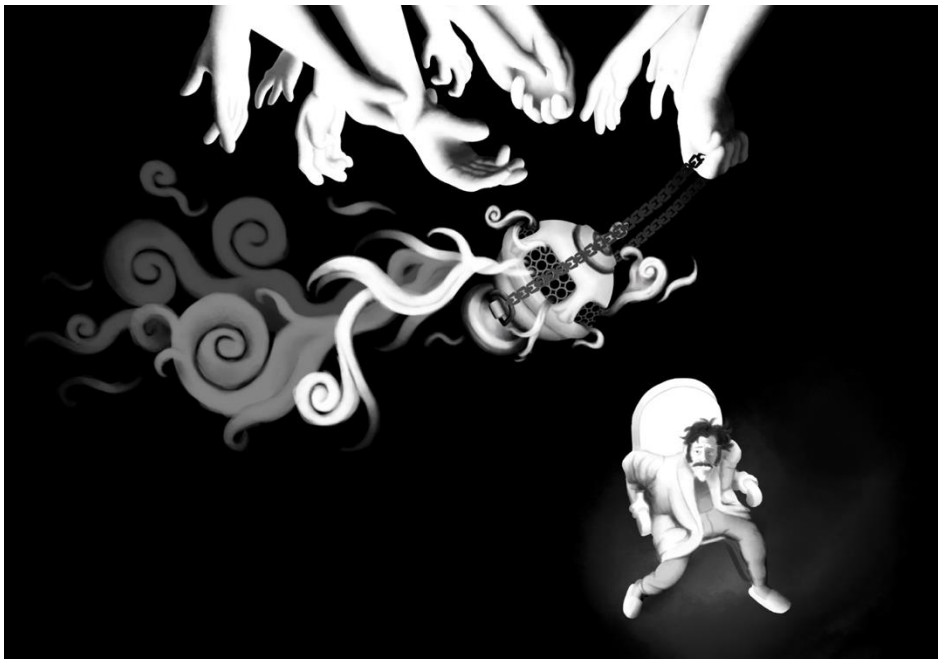
Slika 4.24 Ilustracija 12

Likovna stilizacija gavrana je progresivno i potpuno ovladala scenom i pripovjedač je stilistički stjeran u kut. Iako se gavran ne pojavljuje u sceni, i dalje kontrolira njezinim fokusom – gavranovu „važnost“ nadoknađuje vizualna i stilska hijerarhija elemenata scene.

Slika 4.25 Skica za ilustraciju 12

4.13. Ilustracija 13

Slika 4.26 Ilustracija 13

Pripovjedač ima viziju anđela koji njišu kandilo nad scenom, vizual koji smatra vrhuncem vlastitih deluzija – anđeli predstavljaju nevinost i dobrotu, koju pripovjedač očajno traži u sebi i svojoj okolini. Pošto se prikazani objekti ne mogu mimetički prispodobiti kao stvarni elementi prostora, nacrtani su sivim tonovima kao i lik.

Slika 4.27 Skica za ilustraciju 13

4.14. Ilustracija 14

Slika 4.28 Ilustracija 14

U ovom trenutku pripovjedač priznaje gavranovu stvarnost, no još nije našao mir u njoj. U svojem konačnom momentu srdžbe, pokušava otjerati gavrana iz svojeg okruženja, dok je istovremeno zadnji trag njegove stilske autonomije „otpuhan“ u vjetar.

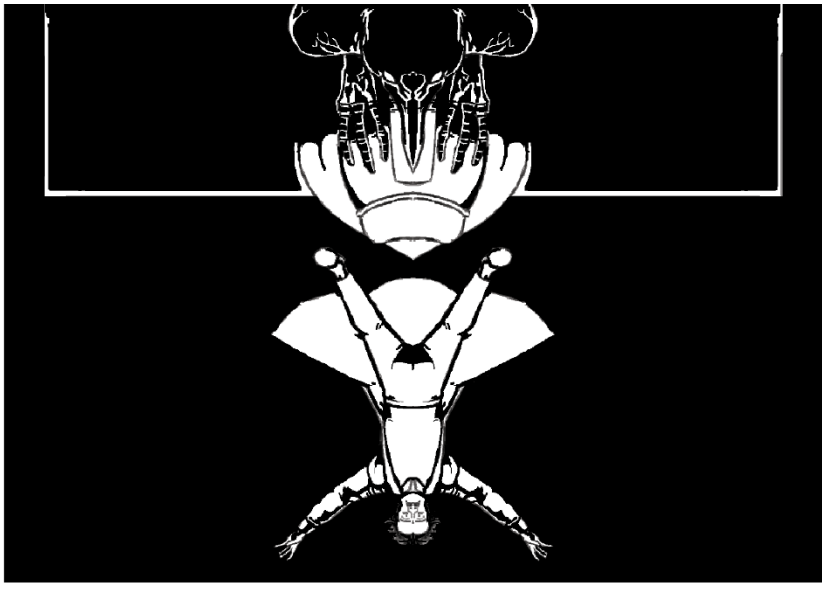
Slika 4.29 Skica za ilustraciju 14

4.15. Ilustracija 15

Slika 4.30 Ilustracija 15

Gavran se utopio u pozadinu, i lik polako za njime. Dok se njegova forma polako mijenja, njegove zadnje misli su ispisane na dnu – „NEVERMORE“. Pošto je lik prešao na gavranov način mišljenja, zauzima istu neutralnost i centralnost u kompoziciji – iako gavran u hijerarhiji scene zadržava dominantnu poziciju.

Slika 4.31 Skica za ilustraciju 15

5. Zaključak

Ilustracija je krucijalna kategorija u svijetu medija i komunikacije, za što postoji pregršt primjera kroz povijest ilustracije. Medijska industrija je kroz zadnjih nekoliko stoljeća uvela značajne promjene u vizualnim medijima te su uvele nove medijske forme za koje su potrebni ilustratori. Osim spomenutih funkcionalnih smjernica, standardni mediji poput slikovnica, ilustriranih knjiga i sličnih tiskovina utječu na duševni i društveni razvoj generacija, prema tome je važno da su sadržaji tih djela pravilno osmišljeni.

Važnost doprinosa ilustracije je umjetnički izraz, što podrazumijeva jedinstven način i unikatni stil pojedinog autora i njegovog doprinosa ilustracije u mediju. Korištenjem elemenata ilustracije, pametnom upotrebom stilskih tehnika i razumijevanjem vlastite poruke, može se postići pozitivni kumulativni efekt. Čim se ideja uobliči, ona može doći do publike koja se može s njom poistovjetiti. Stoga je bitno davati pažnju ilustriranim formama – ti formati imaju mogućnost utjecanja na razvoj vizualne komunikacije i umjetnosti.

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, DAVID VRHOVSKI *(ime i prezime)* pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom VIZUALNA INTERPRETACIJA "GAVRANA" E. A. POEA *(upisati naslov)* te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)
David Vrhovski
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnost i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, DAVID VRHOVSKI *(ime i prezime)* neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (*obrisati nepotrebno*) rada pod naslovom VIZUALNA INTERPRETACIJA "GAVRANA" E. A. POEA *(upisati naslov)* čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)
David Vrhovski
(vlastoručni potpis)

6. Literatura

[1] https://www.eapoe.org/works/essays/philcomp.htm, dostupno 23. 04. 2020.

[2] https://www.illustrationhistory.org/, dostupno 23.04.2020.

[3] http://www.nmr.mgh.harvard.edu/mkozhevnlab/?tag=visualization-processes, dostupno 23. 04. 2020.

[4] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4844603/, dostupno 23. 04. 2020.

[5] https://artinprint.org/article/printed-bodies-and-the-materiality-of-early-modern-prints/, dostupno 23. 04. 2020.

[6] https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2012/02/a-brief-history-of-childrens-picture-books-and-the-art-of-visual-storytelling/253570/, dostupno 23. 04. 2020.

[7] https://en.wikipedia.org/wiki/Edgar_Allan_Poe, dostupno 23. 04. 2020.

[8] https://en.wikipedia.org/wiki/The_Raven, dostupno 23. 04. 2020.

Popis slika

Slika 2.1 Isječak iz knjige "Kako Crtati Stripove" Scotta McClouda Izvor Scott McCloud: „Kako čitati stripove“. HarperCollins, Zagreb, 2008. 13

Slika 2.2 "Golconda", Rene Magritte Izvor: https://www.wikiart.org/en/rene-magritte/gonconda-1953, dostupno 23. 04. 2020. 13

Slika 2.3 Spiljska ilustracija Izvor: https://www.flickr.com/photos/31856336@N03/35992500056/, dostupno 23. 04. 2020. 14

Slika 2.4 Mezopotamski zapis Izvor: https://www.spurlock.illinois.edu/collections/notable-collections/profiles/mesopotamian-tablet.html, dostupno 23. 04. 2020. 14

Slika 2.5 Egipatski hijeroglifi Izvor: https://www.britannica.com/topic/hieroglyph, dostupno 23. 04. 2020. 14

Slika 2.6 Anatomska ilustracija Izvor: Johann Remmelin: „Visio Catoptri Mircrocosmici Tertia“, 1660. 15

Slika 2.7 "The Brains", politički strip Thomasa Nasta Izvor T. Nast: „Harper's Weekly“ 1871. 16

Slika 2.8 "The Adventures od Mr. Obadiah Olbuck", jedan od najstarijih stripova Izvor Rodolphe Topffer, 1837. 16

Slika 2.9 "The Tale of Peter Rabbit", Beatrix Potter Izvor B. Potter, „The Tale of Peter Rabbit“, Frederick Warne & Co., England, 1902. 17

Slika 2.10 Oglasna ilustracija Izvor: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Caligraph_typewriter_ad_1896.jpg, dostupno 23. 04. 2020. 18

Slika 2.11 Poster ilustracija Izvor Milton Glasser, „The Gallery at Lincoln Center“, Lincoln Center For The Performing Arts, New York, 1990. 18

Prilog

„The Raven“ („Gavran“), E. A. Poe

Once upon a midnight dreary, while I pondered, weak and weary,

Over many a quaint and curious volume of forgotten lore—

While I nodded, nearly napping, suddenly there came a tapping,

As of some one gently rapping, rapping at my chamber door.

“’Tis some visitor,” I muttered, “tapping at my chamber door—

Only this and nothing more.”

Ah, distinctly I remember it was in the bleak December;

And each separate dying ember wrought its ghost upon the floor.

Eagerly I wished the morrow;—vainly I had sought to borrow

From my books surcease of sorrow—sorrow for the lost Lenore—

For the rare and radiant maiden whom the angels name Lenore—

Nameless here for evermore.

And the silken, sad, uncertain rustling of each purple curtain

Thrilled me—filled me with fantastic terrors never felt before;

So that now, to still the beating of my heart, I stood repeating

“’Tis some visitor entreating entrance at my chamber door—

Some late visitor entreating entrance at my chamber door;—

This it is and nothing more.”

Presently my soul grew stronger; hesitating then no longer,

“Sir,” said I, “or Madam, truly your forgiveness I implore;

But the fact is I was napping, and so gently you came rapping,

And so faintly you came tapping, tapping at my chamber door,

That I scarce was sure I heard you”—here I opened wide the door;—

Darkness there and nothing more.

Deep into that darkness peering, long I stood there wondering, fearing,

Doubting, dreaming dreams no mortal ever dared to dream before;

But the silence was unbroken, and the stillness gave no token,

And the only word there spoken was the whispered word, “Lenore?”

This I whispered, and an echo murmured back the word, “Lenore!”—

Merely this and nothing more.

Back into the chamber turning, all my soul within me burning,

Soon again I heard a tapping somewhat louder than before.

“Surely,” said I, “surely that is something at my window lattice;

Let me see, then, what thereat is, and this mystery explore—

Let my heart be still a moment and this mystery explore;—

’Tis the wind and nothing more!”

Open here I flung the shutter, when, with many a flirt and flutter,

In there stepped a stately Raven of the saintly days of yore;

Not the least obeisance made he; not a minute stopped or stayed he;

But, with mien of lord or lady, perched above my chamber door—

Perched upon a bust of Pallas just above my chamber door—

Perched, and sat, and nothing more.

Then this ebony bird beguiling my sad fancy into smiling,

By the grave and stern decorum of the countenance it wore,

“Though thy crest be shorn and shaven, thou,” I said, “art sure no craven,

Ghastly grim and ancient Raven wandering from the Nightly shore—

Tell me what thy lordly name is on the Night’s Plutonian shore!”

Quoth the Raven “Nevermore.”

Much I marvelled this ungainly fowl to hear discourse so plainly,

Though its answer little meaning—little relevancy bore;

For we cannot help agreeing that no living human being

Ever yet was blessed with seeing bird above his chamber door—

Bird or beast upon the sculptured bust above his chamber door,

With such name as “Nevermore.”

But the Raven, sitting lonely on the placid bust, spoke only

That one word, as if his soul in that one word he did outpour.

Nothing farther then he uttered—not a feather then he fluttered—

Till I scarcely more than muttered “Other friends have flown before—

On the morrow he will leave me, as my Hopes have flown before.”

Then the bird said “Nevermore.”

Startled at the stillness broken by reply so aptly spoken,

“Doubtless,” said I, “what it utters is its only stock and store

Caught from some unhappy master whom unmerciful Disaster

Followed fast and followed faster till his songs one burden bore—

Till the dirges of his Hope that melancholy burden bore

Of ‘Never—nevermore’.”

But the Raven still beguiling all my fancy into smiling,

Straight I wheeled a cushioned seat in front of bird, and bust and door;

Then, upon the velvet sinking, I betook myself to linking

Fancy unto fancy, thinking what this ominous bird of yore—

What this grim, ungainly, ghastly, gaunt, and ominous bird of yore

Meant in croaking “Nevermore.”

This I sat engaged in guessing, but no syllable expressing

To the fowl whose fiery eyes now burned into my bosom’s core;

This and more I sat divining, with my head at ease reclining

On the cushion’s velvet lining that the lamp-light gloated o’er,

But whose velvet-violet lining with the lamp-light gloating o’er,

She shall press, ah, nevermore!

Then, methought, the air grew denser, perfumed from an unseen censer

Swung by Seraphim whose foot-falls tinkled on the tufted floor.

“Wretch,” I cried, “thy God hath lent thee—by these angels he hath sent thee

Respite—respite and nepenthe from thy memories of Lenore;

Quaff, oh quaff this kind nepenthe and forget this lost Lenore!”

Quoth the Raven “Nevermore.”

“Prophet!” said I, “thing of evil!—prophet still, if bird or devil!—

Whether Tempter sent, or whether tempest tossed thee here ashore,

Desolate yet all undaunted, on this desert land enchanted—

On this home by Horror haunted—tell me truly, I implore—

Is there—is there balm in Gilead?—tell me—tell me, I implore!”

Quoth the Raven “Nevermore.”

“Prophet!” said I, “thing of evil!—prophet still, if bird or devil!

By that Heaven that bends above us—by that God we both adore—

Tell this soul with sorrow laden if, within the distant Aidenn,

It shall clasp a sainted maiden whom the angels name Lenore—

Clasp a rare and radiant maiden whom the angels name Lenore.”

Quoth the Raven “Nevermore.”

“Be that word our sign of parting, bird or fiend!” I shrieked, upstarting—

“Get thee back into the tempest and the Night’s Plutonian shore!

Leave no black plume as a token of that lie thy soul hath spoken!

Leave my loneliness unbroken!—quit the bust above my door!

Take thy beak from out my heart, and take thy form from off my door!”

Quoth the Raven “Nevermore.”

And the Raven, never flitting, still is sitting, still is sitting

On the pallid bust of Pallas just above my chamber door;

And his eyes have all the seeming of a demon’s that is dreaming,

And the lamp-light o’er him streaming throws his shadow on the floor;

And my soul from out that shadow that lies floating on the floor

Shall be lifted—nevermore!